

Moss kommune

Økonomisk handlingsrom mot 2030

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av en levkårsutsatt Østfold-by med havn og jernbaneknutepunkt som etter Rygge-sammenslåingen havnet i en driftsbåret ubalanse — innom ROBEK i 2024 på en lovlighetsklage, ikke på tom kasse. Moss skjærer nå disiplinert ned de store, styrbare tjenestene under behovsnivå, mens den bærer to behovsdrevne over-behov-områder den i liten grad styrer: sosialhjelp og barnevern. Begge er samtidig truffet av statlige lovbrudd.

+1,9 %

netto driftsresultat 2025 — et stort sprang opp fra -3,2 % (konsolidert) i 2024; bør avstemmes mot årsregnskap 2025 (kap. 2)

10,4 %

disposisjonsfond — innenfor handlingsregelen; krisen var resultatdrevet, ikke tom kasse (kap. 2)

+32,8 mill

barnevern over behovsnivå (2025) — behovsdrevet, og truffet av lovbrudd i statlig tilsyn 2024 (kap. 3)

+24,0 mill

sosialhjelp over behovsnivå (2025) — ukrainere, levkår, NAV-merforbruk; NAV-lovbrudd 2023 (kap. 3)

Sammendrag for kommunestyret: skjærer ned det styrbare, bærer det den ikke styrer

VISER Moss driver i 2025 **fem av sju store tjenester under behovsnivå**: grunnskole –61,4 mill, pleie og omsorg –46,5 mill, barnehage –37,2 mill, administrasjon –32,3 mill og kommunehelse –7,5 mill. De **to klare unntakene er behovsdrevne: barnevern +32,8 mill og sosialhjelp +24,0 mill over behov**, begge økende fra 2024. Pleie og omsorg snudde fra så vidt over behov (+1,2 mill i 2024) til klart under (–46,5 mill i 2025). Finansielt lå disposisjonsfondet på 10,4 % og netto lånegjeld på 74,7 % — begge innenfor kommunens handlingsregler.

TOLKNING Moss er en levekårsutsatt Østfold-by som etter Rygge-sammenslåingen (2020) havnet i en **driftsbåret ubalanse**: utgiftene i tjenestene løp foran inntektene, med netto driftsresultat –3,2 % (konsolidert) i 2024 og fondsbruk to år på rad. Kommunen var **innom ROBEK i mai 2024 — men på en lovlighetsklage** om en urealistisk økonomiplan med uspesifiserte kutt, ikke på selve underskuddet, og var ute igjen samme år. Fond og gjeld lå hele tiden innenfor handlingsreglene: krisen var **resultatdrevet, ikke en tom kasse**. Svaret har vært et villet, budsjettstyrt nedtrekk av de store, styrbare tjenestene — omstillingsprogram på 224 mill (2025) / 525 mill (2025–2028) med konkrete nedleggelser — mens de to over-behov-områdene drives av faktorer kommunen i liten grad styrer (kap. 3). Paradokset: en presset kommune som samtidig faser ned sin egen eiendomsskatt (kap. 5).

2024 → 2025-utviklingen. Med reviderte 2025-tall er nedtrekket på de styrbare tjenestene blitt *dypere*: grunnskole gikk fra –40,1 til –61,4 mill under behov, barnehage fra –22,5 til –37,2, og pleie og omsorg snudde fra +1,2 til –46,5 mill — det største enkeltskiftet. Kommunehelse bedret seg (–20,9 → –7,5). **De to over-behov-områdene gikk motsatt vei**: barnevern fra +13,9 til +32,8 mill, sosial fra +20,1 til +24,0 mill over behov. Moss skjærer altså stadig dypere på det styrbare, mens de to behovsdrevne anomaliene forsterkes. 2025 er hovedåret; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+1,2	–40,1	–22,5	–20,9	+20,1	+13,9	–33,2
2025 (revidert)	–46,5	–61,4	–37,2	–7,5	+24,0	+32,8	–32,3

Hovedbildet i fem punkter

- Driftsbåret ubalanse i 2024** — NDR –3,2 % (konsolidert), fondsbruk to år på rad, men fond (10,4 %) og gjeld (74,7 %) innenfor handlingsreglene (kap. 2).
- Innom ROBEK på en lovlighetsklage**, ikke på underskuddet — urealistisk økonomiplan med uspesifiserte kutt; ute igjen samme år (kap. 2).
- Barnevern og sosialhjelp er behovsdrevne anomalier** — over behov av eksogene grunner, begge truffet av statlige lovbrudd (kap. 3, hovedfunn).
- De øvrige sektorene er villet nedtrekk** — omstilling 224/525 mill med konkrete nedleggelser, ikke osthøvel (kap. 4).

5. **Faser ned egen eiendomsskatt** — 172,8 mill (2024) trappes ned 10 %/år mot 2027, en presset kommune som reduserer egen inntekt (kap. 5).

Det viktigste skillet i rapporten. Moss har ikke et bredt overforbruksproblem — fem av sju store tjenester drives under behov, og dypere enn i 2024. Det kommunestyret bør lese er todelt: de **to over-behov-områdene** (barnevern, sosial) er *behovsdrøvne* og i liten grad styrbare med budsjettvedtak — og begge er samtidig rettssikkerhetssvake (lovbrudd i tilsyn). Samtidig bør NDR-spranget fra –3,2 % (2024) til +1,9 % (2025) avstemmes mot årsregnskap 2025 før det legges til grunn (kap. 6).

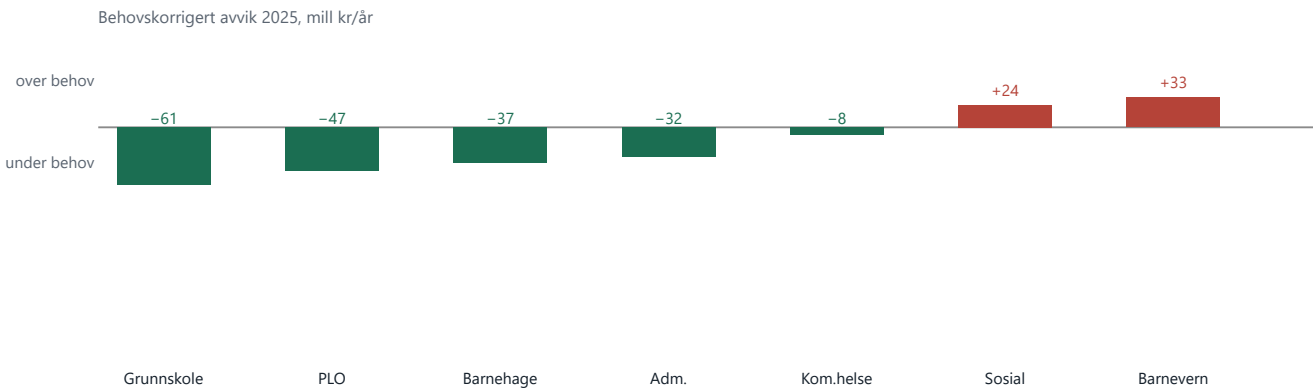
Sammenligningsgrunnlag for PLO-brutto: Drammen, Lier og Fredrikstad. Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteriene. Kapittel 6 dokumenterer metode, kilder og forbehold — herunder NDR-avstemmingen.

1 · Det behovskorrigerte bildet: fem under behov, to behovsdrevne over

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) driver Moss i 2025 fem av sju sektorer under behovsnivå. De to klare unntakene — barnevern og sosialhjelp — ligger over behov og er begge økende:

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Grunnskole	-61,4	-40,1	under behov, dypere
Pleie og omsorg	-46,5	+1,2	var over, nå klart under
Barnehage	-37,2	-22,5	under behov, dypere
Administrasjon	-32,3	-33,2	under behov, stabilt
Kommunehelse	-7,5	-20,9	under, men bedret
Sosial	+24,0	+20,1	over behov, økende
Barnevern	+32,8	+13,9	klart over behov, økende

2025 hovedår (reviderte tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt; negativt avvik = under behovsnivå. Folketall-nevner 2025 = 53 207.

TOLKNING Mønsteret er ikke bredt overforbruk: fem av sju sektorer drives under behov, og de tyngste oppvekst- og omsorgstjenestene (grunnskole, PLO, barnehage) *dypere* enn i 2024. Det mest slående enkeltskiftet er PLO, som snur fra +1,2 mill (så vidt over behov) til -46,5 mill (klart under) på ett år — konsistent med at helse/mestring meldte merforbruk i 2024 og deretter ble budsjettmessig strammet inn (kap. 4). «Ostehøvel» er feil bilde: dette er målrettede nedtrekk i sektorer kommunen styrer. Det reelle analyse-spørsmålet er konsentrert til de **to behovsdrevne over-behov-områdene** (barnevern og sosial, kap. 3) og til finanssiden (kap. 2).

To kvalitative forbehold til behovsbildet. Drift dypt under behov kan være villet effektivitet *eller* underdekning. Omstillingsvedtaket (224 mill i 2025, 525 mill 2025–2028) viser at nedtrekket i hovedsak er villet og konkretisert — ikke tilfeldig svikt. Samtidig leverer grunnskolen solide resultater (grunnskolepoeng 43,6), som trekker i retning av forsvarlig drift på det området til tross for -61,4 mill under behov.

2 · Finans: driftsbåret ubalanse — innom ROBEK på en lovlighetsklage, ikke tom kasse

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	1,9	stort sprang fra -3,2 % (konsolidert) i 2024 — bør avstemmes (se under)
Disposisjonsfond	10,4	over anbefalt 7–9 %-gulv — solid, ikke tom kasse
Netto lånegjeld	74,7	innenfor renteesponert gjeldsmål (70–75 %)
Sykefravær (legemeldt, ansatte)	9,1	over landssnitt 7,7 % — bemanningspress

Reviderte tall (KOSTRA, kommunekonsern). 2024-NDR fra kommunens egen årsrapport (konsolidert); eiendomsskatt 172,8 mill (2024), under nedtrapping.

Avstemming av NDR — det viktigste finansforbeholdet. Faktagrunnlaget VISER netto driftsresultat +1,9 % for 2025. Kommunens egen årsrapport oppgir -3,2 % (konsolidert) for 2024 — «markert lavere enn i 2023 og betydelig lavere enn i 2021 og 2022», og klart under kommunens handlingsregel (0,75–1,75 %). Spranget fra -3,2 % til +1,9 % på ett år er stort. TOLKNING: det er trolig *reelt* — ROBEK-innmeldingen og omstillingsvedtaket utløste kraftige nedtrekk som slo inn i 2025 — men det bør **dobbeltsjekkes mot årsregnskap 2025 / tertialrapportene 2025** før det legges til grunn (kap. 6). Bruk +1,9 % som VISER, men med dette eksplisitte forbeholdet.

VISER I 2024 hadde Moss en **driftsbåret ubalanse**: netto driftsresultat -3,2 % (konsolidert), med fondsbruk for andre år på rad. Som følge av en **lovlighetskontroll** og ubalansene i økonomiplan 2024–2027 ble kommunen i begynnelsen av mai 2024 meldt inn i ROBEK. Lovlighetsklagen kom fra Moss SV og gjaldt store uspesifiserte innsparinger; Statsforvalteren fant at de uspesifiserte kuttene var for store sett mot disposisjonsfondets størrelse og forventet kostnadsvekst. Kommunen kom ut av ROBEK igjen samme år.

TOLKNING Den viktige nyansen er at **ROBEK-innom skyldtes budsjettrealisme, ikke en tom kasse**. Disposisjonsfondet (10,4 %) og netto lånegjeld (74,7 %) lå begge innenfor kommunens handlingsregler. Moss var altså ikke en kommune med tomt fond eller skyhøy gjeld — den havnet i ROBEK fordi **driften ikke gikk i balanse** og økonomiplanen lente seg på ikke-konkretiserte kutt. Kommunedirektøren understreket selv at kommunen «på langt nær [var] ferdig i arbeidet med nedtrekkene» da den kom ut igjen. Krisen er resultatdrevet, ikke balansedrevet — derav den disiplinerte nedtrekkslinjen som preger sektorene i kap. 1 og 4.

Den ærlige lesningen. «-3,2 % i 2024» og «innenfor alle handlingsregler» bør leses sammen: en kommune med en intakt balanse, men en driftsøkonomi som tok igjen seg selv først etter et hardt, villet nedtrekk. ROBEK var et realisme-varsel om økonomiplanen, ikke et konkursvarsel. Det forklarer hvorfor Moss kan skjære så disiplinert i de styrbare tjenestene uten at fond eller gjeld bryter rammene.

3 · De to over-behov-områdene: behovsdrevne — og begge truffet av lovbrudd

VISER De **eneste to sektorene over behovsnivå** i 2025 er barnevern (+32,8 mill / +617 kr/innb) og sosialhjelp (+24,0 mill / +452 kr/innb). Begge er økende fra 2024 (henholdsvis +13,9 og +20,1 mill). Dette er ikke uttrykk for at Moss bevisst bruker mer — driverne er i hovedsak eksogene (befolkning, levekår, tunge enkeltsaker).

Sosialhjelp — levekår, ukrainere og dyre langtidsmottakere

VISER I 2024 utbetalte Moss **167,7 mill** i økonomisk sosialhjelp, opp 25,4 mill fra 2023; **2 096 mottakere** (+121); snitt per person 82 800 kr (opp fra 73 201 kr). Av dette gikk **37,1 mill til ukrainske flyktninger**. NAV hadde et **merforbruk på 36,2 mill** mot opprinnelig budsjett (styrket med 38 mill i løpet av året). Moss er en levekårsutsatt Østfold-by som har bosatt mange flyktninger (799 bosatte 2020–2024).

TOLKNING Dette er klassisk behovsdrevet over-behov: økt antall mottakere som hver blir dyrere, flere langtidsmottakere, økte levekostnader, høye renter og et stramt boligmarked. Den rike behovsindeksen på sosial finnes ikke her — Moss ligger over behov fordi de faktiske levekårene driver forbruket, ikke fordi kommunen er rausere enn andre.

Barnevern — flere ungdommer på institusjon og private tiltak

VISER Barneverntjenesten endte i 2024 med mindreforbruk på 2,5 mill mot *revidert* budsjett — men budsjettet var styrket med 21,5 mill i løpet av året, altså et reelt **merforbruk på ~19 mill** mot opprinnelig budsjett. Hovedårsak: økning i antall ungdommer på institusjon, innleie av konsulenter for å dekke fravær og økt saksmengde, bruk av private tiltak og høyt nivå på fosterhjemsgodtgjøring.

TOLKNING **VISER** fanger barnevern klart over behov (+617 kr/innb 2025) fordi det er kostnadspress fra **tunge enkeltsaker** — institusjon og private tiltak — ikke overforbruk på de lave trinnene. Dette er kostnader kommunen i liten grad styrer på kort sikt.

Lovbrudd på begge over-behov-områdene. NAV-tilsyn 2023: Statsforvalteren konkluderte at NAV-kontoret «ikke foretar en individuell vurdering og beslutning av hvert enkelt barn ved søknad om stønad fra familier» — brudd på sosialtjenesteloven §§ 18 og 19 (samt fvl. §§ 24/25 og koml. § 25-1). Kartleggingen var stort sett akseptabel; svikten lå i manglende individuell vurdering i vedtakene.

Barnevern-tilsyn 2024: brudd på barnevernsloven § 14-8 — en tilbakeføringssak ble ikke oversendt nemnda i tide (sju måneders forsinkelse, over seks-måneders fristbrudd); minst to lignende saker dokumentert. **Begge lovbruddene treffer nettopp de to over-behov-områdene** — anomaliene har et kvalitativt korrelat, ikke bare et tall.

LAG 1 **Gulvet er rettighetslovgivningen.** Sosialhjelp er en rettighetsbasert yttelse; barnevern er lovpålagt og fristregulert. Tilsynsfunnene skjerper dette: forsvarlig saksbehandling — herunder individuell vurdering av barns behov og overholdelse av nemndsfrister — er lovkrav, ikke innsparingsobjekter. En eventuell indikasjon på effektiviseringspotensial ligger derfor ikke i ytelses- eller tiltaksnivået, men i de bakenforliggende driverne (kvalifisering, arbeidsretting, bosettingsoppfølging, tidlig innsats) der kommunen faktisk har handlingsrom.

Hvorfor dette er rapportens hovedfunn. I en kommune som ellers skjærer disiplinert ned under behov, er barnevern og sosial de to stedene der profilen brytes. TOLKNING: bruddene er *strukturelle* (levestandard + bosetting + tunge enkeltsaker + stat), ikke uttrykk for at Moss prioriterer disse områdene høyere enn andre. Avvikene er i liten grad lokale prioriteringsvalg som kan reverseres med budsjettvedtak — og bør leses som indikatorer på reelle behov, forsterket av at begge tjenestene tilsynsmessig har stått svakere enn de øvrige.

4 · De øvrige sektorene: villet, konkretisert nedtrekk — ikke osthøvel

VISER Pleie og omsorg er det tydeligste eksemplet. PLO-brutto er **32 744 kr/innb** i 2025, og behovskorrigert svinger sektoren fra +1,2 mill (2024) til -46,5 mill (2025). Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTALL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	32 744	Lønn, kr/innb	25 998
— Institusjon (253+261)	9 801	Kjøp fra private, kr/innb	3 474
— Hjemmebaserte (254+257+258)	20 439	Refusjon ressurskrevende, kr/innb	2 147
herav bofellesskap (257)	11 719	Brutto per institusjonsplass, kr	1 989 615
		Andel 80+ langtidsopphold	4,8 %

Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketall-nevner 2025 = 53 207.

TOLKNING PLO-svingningen er konsistent med at helse/mestring («Peer Gynt helsehus») i 2024 hadde et **merforbruk på 13,3 mill** (sengeavdelingene -11,4 mill), forklart med ekstra behov for økt bemanning og vikarer som ikke var dekket — et tjenesteområde under bemanningspress som deretter ble strammet inn i 2025. Strukturen er vridd mot hjemmebaserte tjenester og bofellesskap (funksjon 257 alene 11 719 kr/innb), med lav andel langtidsplasser (4,8 %) og relativt dyr institusjonsdrift per plass (~1,99 mill). At PLO, grunnskole, barnehage og administrasjon alle ligger under behov peker mot et **villet, budsjettstyrt nedtrekk** drevet av ROBEK-disiplinen og handlingsprogrammet — ikke at behovene er lave.

Omstillingsprogrammet er konkrete nedleggelser, ikke osthøvel. Kommunedirektøren foreslo i nov. 2024 innsparing på **224 mill** fra fjorårets budsjett, totalt **525 mill for 2025–2028**. Konkrete tiltak: gjennomgang av skolestruktur; Voldskogen barnehage avvikles (ny privat Espira-barnehage åpnet aug. 2025); fritidstilbudet Applaus og ungdomskubbene 411 og Halmen juniorklubb legges ned; Melløs sykehjem reduseres med **8 plasser**; Kambo- og sentrum helsestasjon samlokaliseres; redusert tilskudd til Moss by- og industrimuseum; mindre park/vei-vedlikehold; utsettelse av nytt bibliotek og kulturskole. Budsjettet ble vedtatt i kommunestyret 10.12.2024. Dette er målrettede valg, ikke flate kutt.

LAG 3 Sammenslåingsspor (Moss + Rygge 2020). Tjenestene er fortsatt geografisk inndelt med baser i bl.a. gamle Rygge rådhus, Solgård skog og Jeløya. Konkrete kosteksempler: reklassifisering av veier gir økte brøytekostnader «spesielt i gamle Rygge», og kommunen bærer en arvet fastrenteavtale fra gamle Rygge. Levekår varierer mellom bydelene, noe som gir harmoniseringskostnader. **TOLKNING** Notatet finner ingen tallfestet netto sammenslåingsgevinst/-tap i årsrapporten — kun kvalitative spor (kap. 6).

5 · Handlingsrom: målrettet omstilling — og en egen inntekt som fases ned

VISER Moss' omstilling (224 mill i 2025, 525 mill 2025–2028) er **målrettede nedleggelser** — barnehage, fritidstilbud, ungdomsklubber, faset sykehjemsplasser, samlokalisert helsestasjon — **ikke ostephøvel** (kap. 4). Den slår inn i behovsbildet for 2025, der de styrbare tjenestene driver dypere under behov. Samtidig peker ett grep seg ut på inntektssiden i motsatt retning: **eiendomsskatten trappes ned**.

TOLKNING At omstillingen er *målrettet* snarere enn flat er en styrke — den konsentrerer kuttene i konkrete tiltak framfor å presse alle tjenester likt. Men kombinasjonen med en nedtrappet eiendomsskatt er et markant personlighetstrekk: en kommune i ubalanse som samtidig faser ned sin egen inntektskilde legger **ekstra press på tjenestekuttene**.

Inntektssiden: eiendomsskatt under nedtrapping

GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
I1 Eiendomsskatt — 172,8 mill (2024); promillesats vedtatt redusert 10 %/år mot 2027	Inntekt	under nedtrapping	høy

VISER Moss hadde **172,8 mill** i eiendomsskatt i 2024 (0,2 mill under budsjett). Promillesatsen er vedtatt redusert med 10 % årlig fra 2,8 ‰: 2,52 ‰ (2024) → 2,24 → 1,96 → 1,68 ‰ (2027). **TOLKNING** I en kommune som ellers *tvinger fram tjenestekutt under behovsnivå*, er en egen inntekt som *fases ned* det mest påfallende grepet på inntektssiden. Å trappe ned er et legitimt politisk valg, men logisk forsterker det presset på de styrbare tjenestene — og det matcher dårlig størrelsen på den driftsbårne ubalansen som utløste ROBEK-innmeldingen. Å videreføre nedtrappingen bør eksplisitt an vise hva som skal dekke gapet i stedet.

Handlingsromslogikken. De fem styrbare tjenestene gir lite ytterligere potensial uten kapasitetsrisiko (de ligger alt under behov). De to over-behov-områdene (barnevern, sosial) er behovsdrivne og rettighetsregulerte — og tilsynssvake — så heller ikke der ligger handlingsrommet i ytelsesnivået. Det reelle valget står mellom (a) å fortsette målrettet omstilling, (b) å bremse nedtrappingen av eiendomsskatten, eller (c) å akseptere stadig dypere under-behov-drift. Dette er et **politisk valg**, ikke et identifiseringsproblem.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-skillet

Gjennom hele rapporten skiller vi **VISER** (tall med kilde) fra **TOLKNING** (vurdering). De behovskorrigerte avvikene, PLO-drill-down, finansindikatorene, sosialhjelps- og barneverntallene er VISER. Forklaringen på de to over-behov-anomaliene, NDR-avstemmingen og vurderingen av om under-behov-driften er villet effektivitet eller underdekning er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsing».

Kilder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tall, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigeret avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorer.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøkler for behovskorrigeringen.
- **Moss kommunes årsrapport 2024 og økonomiplan 2025–2028** — NDR –3,2 % (konsolidert), ROBEK, handlingsregler, sosialhjelp/barnevern-drivere, omstillingsvolum, eiendomsskatt.
- **NRK / Moss Avis** — ROBEK-innmelding mai 2024 (lovlighetsklage fra Moss SV), ute igjen samme år.
- **Helsetilsynet / Statsforvalteren** — NAV-tilsyn 2023 (lovbrudd: individuell vurdering av barns behov, sotjl. §§ 18/19); barnevern-tilsyn 2024 (lovbrudd: frist bvl. § 14-8). Forvaltningsrevisjon PLO/BPA (BDO 2023) konkluderte positivt.

Forbehold

1. **NDR-spranget –3,2 % (2024) → +1,9 % (2025)** er stort og ikke verifisert mot årsregnskap 2025 (forelå ikke ferdig på søketidspunktet). Bør avstemmes mot årsregnskap 2025 og tertialrapportene 2025. Trolig reelt, men dobbeltsjekkes.
2. **Sektorvise 2025-regnskapstall** er ikke bekreftet. Forklaringene hviler i hovedsak på årsrapport 2024 + omstillingsvedtaket; det reelle 2025-utfallet per sektor (bl.a. om PLO faktisk falt til –874 kr/innb) er ikke bekreftet mot regnskap.
3. **Netto sammenslåingseffekt** (Moss + Rygge 2020) er ikke tallfestet i årsrapporten — kun kvalitative spor (geografisk organisering, brøytekostnader i gamle Rygge, arvet fastrenteavtale).
4. **Forvaltningsrevisjon av økonomistyring/budsjettrealisme** for Moss er ikke lokalisert (relevant gitt ROBEK); bør søkes i kontrollutvalgets arkiv.
5. **Sykefravær per sektor** er ikke fullt ekstrahert; faktagrunnlaget oppgir 9,1 % samlet (mot 7,7 % landssnitt). Statlige helse/omsorg-tilsyn 2023–2025 utover NAV er ikke verifisert mot Statsforvalteren i Østfold.

Hva analysen bevisst ikke gjør. Den anbefaler ikke flat ostehøvel i sektorer som alt ligger under behov (kapasitetsrisiko, ikke potensial), den tolker ikke ROBEK-innmeldingen som tom kasse (den var en lovlighets-/realismesak), og den leser ikke de to over-behov-områdene som lokal raushet. Hovedfunnet — barnevern og sosial som behovsdrevne, tilsynssvake anomalier — og hovedforbeholdet — NDR-avstemmingen –3,2 % → +1,9 % — er rapportens to viktigste lesninger.